

Bölüm 16

SPOR KAVRAMLARINA YÖNELİK METAFORİK ALGILAMALAR¹

F. Pervin BİLİR²
Yeliz ERATLI ŞİRİN³
Nurşen ŞAHİN⁴

GİRİŞ

Bilinmeyen bilinen ile ifade edilmesi, uzakta olanın yakında olan ile ilişkilendirilmesi, soyut olanın somut olandan yola çıkılarak kavranması, eğitim ve öğretimde önemli ilkelerdendir. Bu ilkenin uygulanması ile öğrenmeler daha anlamlı ve kalıcı olabilmektedir. Öğrenmelerin anlamlı ve kalıcı olması için metaforların da kullanıldığı bilinmektedir. Ancak metaforlar sadece bu amaçla kullanılmamaktadır. Kavramların ve olguların algılanması konusunda metaforlar yoluyla önemli ipuçları elde edilebilmektedir. Öyleyse metafor kavramı nedir? öncelikle buna yanıt vermek gerekir. Metafor, bir kelimenin ya da kavramın gerçek anlamı dışında bir ilgi ya da benzetme sonucu farklı bir anlamda kullanılmasıdır (TDK, 2018). Metafor, basit anlamda bir söz söyleme sanatı olmakla birlikte aslında karmaşık bir yapıya sahiptir. Çünkü dünyanın kavranabilmesinin özünü oluşturan bir düşünme ve görme biçimidir. Yaşantılardan hareket ile bir ögenin başka bir öge ile kavranmasını ve günlük ifade edilişleri temsil etmektedir. Diğer taraftan da birbirine benzetilen kavramlar arasındaki benzerlikleri ortaya koyarak farklılıkları göz ardı etmeye neden olmaktadır (Morgan, 1998). Çünkü metafor farklı anlamdaki bir sözcüğün diğer bir sözcük ile ilişki kurularak o sözcüğün daha anlaşılır hale gelmesini sağlamaktadır. Böylece metafor olarak kullanılan sözcük, bazen anlatılmak istenen sözcük ile ilgili daha çok bilginin ortaya konmasını sağlamaktadır. Ayrıca metaforlar yaşantılar ile hayal gücünün bir araya getirilmesini olanaklı kılmaktadır (Töremen & Döş, 2009).

Alan yazında metaforlar kullanılarak pek çok çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalardan çoğu eğitim alanında ve eğitimin aktörlerinin metaforik algılamalarını belirlemeye yönelik (Turhan Türkkkan & ark., 2017; Erol & ark., 2017; Sezgin &

¹ Bu çalışma, 31 Ekim-03 Kasım 2018 tarihleri arasında Antalya'da düzenlenen 16. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi'nde özet bildiri olarak sunulmuştur.

² Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi, fatmapervinbilir@gmail.com

³ Dr. Öğr. Üyesi, Çukurova Üniversitesi, yelizsirin75@gmail.com

⁴ Bil. Uzm., Çukurova Üniversitesi, nurssahin2017@gmail.com

düşündürmektedir. Diğer taraftan olumsuz olarak gereksizlik temasının ortaya çıkışı yine sporcuların kendi yöneticilerinin ortaya koyduğu davranışların algılanmasından doğan bir sonuç olduğu düşünülebilir.

Sporcuların müsabaka kavramı ile ilgili metaforik algılamalarının ise; olumlu olarak mücadele, başarı ve süreç, olumsuz olarak da şiddet metaforları ile ifade ettikleri görülmüştür. Müsabaka, spor dalına özgü belirli kurallar içinde bir ya da daha fazla kişinin yine bir ya da daha fazla kişiye karşı bireysel ya da takım olarak gerçekteşirilen ve sonucunun belirli ölçütlere göre değerlendirilmesi ile belirlenen sportif faaliyetlerin bütünü olarak tanımlanmaktadır (İnal, 2014). Bu tanımdan yola çıkıldığında mücadele, süreç ve başarılı olmayı içermesi sporcuların metaforik algılamalarının olumlu temalarla ifade edilenler ile uygunluk gösterdiği ancak olumsuz olarak şiddet temasını açıklamadığı görülmektedir. Ancak sporcuların müsabakalara kazanmak için çıkmaları ve buna bağlı olarak da müsabakayı dövüş/kavga ya da savaş olarak gördükleri düşünülmektedir.

Sonuç olarak; bu çalışmada lisanslı sporcuların spor ile ilgili kavramlara yönelik metaforik algılamalarının genelde olumlu yönde olduğu ifade edilebilir. Ancak genel bir tablonun tanımlanabilmesi için yeni çalışmalara gereksinim vardır. Bu çalışmada ele alınan kavramların yanı sıra spor ile ilgili farklı kavramların da çalışmaya eklenmesi ve sporcu olmayan kişilerin de dahil edilerek iki grup arasındaki farkın ortaya konulabilmesi sonraki çalışmalar için araştırmacılara önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Çağlayan, H. S. & Gül, Ö. (2017). Metaphoric perceptions of the students of the sports sciences faculty regarding the concept of fair-play. *Journal of Education and Training Studies*, 5 (8), 139-150.
- Çobanoğlu, N. & Gökalp, S. (2015). Öğretmen adaylarının okul müdürüne ilişkin metaforik algıları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (31), 279-295.
- Çocuk, H. E., Yokuş, G. & Tanrıseven, I. (2015). Pedagojik formasyon öğrencilerinin öğretmenliğe ilişkin özyeterlik ve metaforik algıları: Mersin Üniversitesi örneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12 (32), 373-387.
- Dervent, F. (2016). An examination of conceptualization of sport metaphors. *Journal of Education and Training Studies*, 4 (4), 259-268.
- Dündar, U. (2015). *Antrenman teorisi* (9. Bs.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Dündar, H. & Karaca, E. T. (2013). Formasyon öğrencilerinin 'pedagojik formasyon programı'na ilişkin sahip oldukları metaforlar. *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 19-34.
- Ekiz D. & Koçyiğit, Z. (2013). Sınıf öğretmenlerinin "öğretmen" kavramına ilişkin metaforlarının tespit edilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 21 (2), 439-458.
- Erol, Y. C., Özdemir, T. Y., Turhan, M., Boydak Özan, M. & Polat, H. (2017). Pedagojik formasyon eğitimi almakta olan öğretmen adaylarının pedagojik formasyona ilişkin metaforik algıları. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 6 (3), 348-364.
- Fişek, K. (1985). *100 soruda Türkiye spor tarihi* (1. Bs.). İstanbul: Gerçek Yayınevi.

- Giren, S. (2015). Okul öncesi eğitimi öğretmen adaylarının okul öncesi eğitim öğretmeni kavramına ilişkin metaforları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 25 (2), 123-132.
- İnal, A. N. (2014). *Beden eğitimi ve spor bilimi* (4. Bs.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kalyoncu, R. (2012). Görsel sanatlar öğretmeni adaylarının “öğretmenlik” kavramına ilişkin metaforları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (20), 471-484.
- Karakaya, E. D. & Salici, O. (2016). Isparta’da öğrenim gören 11-13 yaş gurubu öğrencilerin popüler spor branşları hakkındaki metaforik algılarının belirlenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 2 (3), 855-869.
- Kurtipek, S. & Sönmezoğlu, U. (2018). Determination of the perceptions of sports managers about sport concept: A metaphor analysis study. *International Journal of Higher Education*, 7 (4), 17-25.
- Morgan, G. (1998). *Yönetim ve örgüt teorilerinde metafor* (Gündüz Bulut Çev.). İstanbul: MESS.
- Özdemir, T. Y. & Erol, Y. C. (2015). Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının okul, öğretmenlik ve öğrenci kavramlarına ilişkin algıları. *CBÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (4), 215-244.
- Özsoy, S. (2011). Spor gazetelerinin başlıklarında militarist ve şiddet içerikli metaforlar. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 1, 88-114.
- Saracaloğlu A. S., Çırakoğlu, M. & Akay, Y. (2016). İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin “mesleki çalışma sürecine” ilişkin görüşlerinin metaforlar yoluyla incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16 (2), 618-636.
- Sezgin, F., Koşar, D., Koşar, S. & Er, E. (2017). Öğretmenlerin öğrenciye yönelik metaforlarının belirlenmesine ilişkin nitel bir araştırma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32 (3), 600-611.
- Sezgin Nartgün, Ş. & Gökçer, İ. (2014). Pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının mesleklerine, geleceklarine, istihdamlarına ve eğitim politikalarına ilişkin metaforik algıları. *e-International Journal of Educational Research*, 5 (4), 57-69.
- Sunay, H. (2017). *Spor yönetimi* (3. Bs.). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sülün, Ö. (2013). Futbol hakemlerinin öfke ve kızgınlık düzeyleri ile empatik eğilim düzeylerinin karşılaştırılması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Karaman.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2018). *Metafor*. (10/10/2018 tarihinde www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&kelime=meceaz&uid=35099&guid=TDK.GTS.50e71ab6f29329.72180975 adresinden ulaşılmıştır.)
- Töremen, F. & Döş, İ. (2009). The metaphoric perceptions of primary school teachers on the concept of inspection. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 9 (4), 1999-2012.
- Turan, M., Yıldırım, E. & Tıkman, F. (2016). Öğretmen adaylarının eğitim ve bazı temel kavramlara ilişkin metaforik algıları. *NWSA Education Sciences*, 11 (4), 217-242.
- Turhan Türkan, B., Yeşilpınar Uyar, M. & Yolcu, E. (2017). Pedagojik formasyon öğrencilerinin “pedagojik formasyon” kavramına yönelik metaforik algılarının incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 18 (1), 41-60.
- Yılmaz, F., Göçen, S. & Yılmaz, F. (2013). Öğretmen adaylarının öğretmen kavramına ilişkin algıları: Bir metaforik çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (1), 151-164.